

รายงานผลการถอดบทเรียน
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี ๒๕๖๓
จังหวัดกำแพงเพชร ประเด็น “เกษตรปลอดภัย”

นายสมชาย เกตุวงษ์
ประธานศูนย์เครือข่าย (ศพก.) กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านไร่สุขชุม
ตำบลห้วยยั้ง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

รายงานการถอดบทเรียนเกษตรกรศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี ๒๕๖๓
ประเด็น “เกษตรปลอดภัย”

นายสมชาย เกตุวงษ์

ประธานศูนย์เครือข่าย (ศพก.) กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านไร่สุขชุม
ตำบลห้วยยั้ง อำเภอรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

๑. ประวัติความเป็นมา

อำเภอรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้น ๒๘๗,๕๖๖ ไร่ พื้นที่เกษตรกรรมเพาะปลูกมากที่สุด คือ ข้าว แยกเป็นข้าวรอบนาปี พื้นที่เพาะปลูก ๑๖๙,๖๗๒ ไร่ ข้าวรอบนาปรัง พื้นที่เพาะปลูก ๘๓,๓๐๕ ไร่ รองลงมา คือ มันสำปะหลัง พื้นที่เพาะปลูก ๕๙,๔๙๒ ไร่ อ้อยโรงงาน พื้นที่เพาะปลูก ๑๑,๘๗๐ ไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พื้นที่เพาะปลูก ๑,๒๔๖ ไร่ ปาล์มน้ำมัน พื้นที่เพาะปลูก ๕๓๑ ไร่ ยางพารา พื้นที่เพาะปลูก ๑๒๘ ไร่ ตามลำดับ พื้นที่ทำการเกษตรที่เหลือเป็นพื้นที่เพาะปลูกพืชผัก ไม้ผล ไม้ยืนต้น และอื่น ๆ พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม อยู่ทั้งในเขตชลประทาน และนอกเขตชลประทาน

๑.๑ ประวัติเกษตรกรต้นแบบ

ชื่อ : นายสมชาย เกตุวงษ์

อาชีพ : ทำนา อายุ : ๖๓ ปี เกิดวันที่ : ๑ มกราคม ๒๕๐๐

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๔๓/๑ หมู่ที่ ๔ บ้านไร่สุขชุม ตำบลห้วยยั้ง

อำเภอรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

จบการศึกษา : มัธยมศึกษาปีที่ ๖

สมรสกับ : นางสาวเวียง เกตุวงษ์

นายสมชาย เกตุวงษ์ เป็นเกษตรกรอาชีพทำนา เป็นเกษตรกรผู้นำ หัวใจ ใจสู้ มีจิตอาสาและใฝ่รู้ มุ่งมั่นพัฒนาตนเอง เป็นผู้นำในการจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านไร่สุขชุม ตำบลห้วยยั้ง อำเภอรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

๑.๒ ศูนย์เครือข่าย ศพก. ด้านกลุ่มนาแปลงใหญ่

กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านไร่สุขชุม ตำบลห้วยยั้ง อำเภอรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร จัดตั้งกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ เมื่อปี ๒๕๔๒ แต่ประสบปัญหาฝนตกในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต ทำให้เมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ไม่ได้คุณภาพ ปี ๒๕๔๘ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวกำแพงเพชร ส่งเสริมให้กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว พันธุ์ชัยนาท ๑ และจัดตั้งเป็นศูนย์ข้าวชุมชนบ้านไร่สุขชุม ปี ๒๕๕๐ ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านไร่สุขชุม หมู่ ๔ ตำบลห้วยยั้ง จนปี ๒๕๕๙ กลุ่มเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ข้าว) มีสมาชิกเป็นเกษตรกรหมู่ที่ ๓ และหมู่ที่ ๔ ตำบลห้วยยั้ง จำนวน ๑๓๗ ราย ๑๔๘ แปลง พื้นที่ ๒,๑๕๔ ไร่ ทางกลุ่มดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กข ๒๙ ตามมาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ส่งให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวกำแพงเพชร ตามโควตาที่ได้รับจัดสรรอย่างต่อเนื่อง กลุ่มได้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ เพื่อกระจายในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงที่ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ แปรรูปเป็นข้าวขาว และข้าวกล้องจำหน่าย เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต โดยเน้นกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย ลดการใช้สารเคมี โดยการเน้นการใช้สารสกัดชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ สารชีวภัณฑ์ ปัจจุบันได้รับการกำหนดเป็นศูนย์เครือข่าย ศพก. ตามนโยบายกระทรวงเกษตรฯ

๒. แรงจูงใจในการดำเนินการทำเกษตรปลอดภัย

การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ไว้ใช้ภายในกลุ่มและขยายไปยังกลุ่มอื่นที่ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าว ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมด้านการเกษตรไปยังกลุ่มอื่น ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มมูลค่าผลผลิต พัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เพิ่มช่องทางการตลาด เพื่อให้ผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมปลอดภัยจากสารเคมีทางการเกษตร

๓. วิธีการดำเนินงาน

- ๓.๑ การวางแผนดำเนินงาน ทำให้มีแนวทาง วิธีการ กรอบระยะเวลาที่ชัดเจน ให้ผลผลิตมีคุณภาพ
- ๓.๒ การรวมกลุ่มเป็นนาแปลงใหญ่ และมีกลุ่มย่อยผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กลุ่มผลิตน้ำหมักชีวภาพ
- ๓.๓ การถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการจัดการศัตรูข้าว การถอนพันธุ์ปน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การแปรรูปและเพิ่มมูลค่า
- ๓.๔ การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย เช่นหน่วยงานของกรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกษตรและสหกรณ์จังหวัด ช.ก.ส. สหกรณ์ การเกษตร และหน่วยงานอื่นๆ
- ๓.๕ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน และการเพิ่มมูลค่าผลผลิต
- ๓.๕ การบริหารจัดการ โดยการจัดตั้งธนาคารปัจจัยการผลิต การกู้เงินดอกเบี้ยต่ำ การทำสัญญาซื้อขายผลผลิต

๔. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- ๔.๑ มีคณะกรรมการบริหารกลุ่มที่เข้มแข็ง มีความเสียสละ ใฝ่หาความรู้ พัฒนากลุ่มอย่างต่อเนื่อง และมีการปรับเปลี่ยนคณะกรรมการตามความเหมาะสม เพื่อให้การบริหารกลุ่มมีประสิทธิภาพ
- ๔.๒ การให้ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม
- ๔.๓ การวางแผนที่เป็นระบบ
- ๔.๔ การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน

๕. ปัญหา อุปสรรคและวิธีการแก้ไข

- ๕.๑. พื้นที่อยู่นอกเขตชลประทาน แหล่งน้ำไม่เพียงพอในการทำการเกษตร ไม่สามารถกำหนดช่วงเวลาระยะเวลาทำการเกษตรได้แน่นอน แก้ไขโดยการขยับช่วงเวลาการเพาะปลูก วางแผนการเพาะปลูกเป็นรายแปลง โดยให้น้ำเพียงพอในแต่ละแปลงเป็นช่วงๆ และขุดขยายแหล่งน้ำสำรอง
- ๕.๒. ไม่มีเครื่องลดความชื้นเมล็ดพันธุ์ข้าว แก้ไขโดยการเช่าลานตากและเครื่องลดความชื้นเมล็ดพันธุ์ข้าวของหน่วยงานอื่น และวางแผนการเพาะปลูกให้เก็บเกี่ยวผลผลิตเป็นช่วงๆ ไม่ให้ผลผลิตออกพร้อมกันทั้งหมด

๖. ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม

- ๖.๑. เกษตรกรสมาชิกกลุ่มฯ และเกษตรกรทั่วไป มีเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพได้รับการรับรองจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวกำแพงเพชร
- ๖.๒. เกษตรกรมีองค์ความรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
- ๖.๓. เกษตรกรสมาชิกกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- ๖.๔. ผู้บริโภคได้บริโภคข้าวที่ปลอดภัยจากสารพิษ

๗. การขยายผลสู่เกษตรกรอื่นๆ

๗.๑ การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง และเกษตรกรที่ขาดแคลนและต้องการเมล็ดพันธุ์คุณภาพ

๗.๒ การแปรรูปและจำหน่ายข้าวขาวหอมมะลิ ข้าวกล้องหอมมะลิ

๘. ภาพกิจกรรม

ภาพเวทีการถอดบทเรียน

